

Yeni Tip Koronavirüs'ün Türk Eğitim Politikaları Uygulamalarına Etkisi: Milli Eğitim Bakanlığının ve Yükseköğretim Kurulunun Yeni Düzenlemeleri

The Impact of the New Coronavirus on the Turkish Education Policy Practices:
New Regulations of the Ministry of National Education and the Council of Higher Education

Ebru Eren

Yeditepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Fransızca) Bölümü, İstanbul

Özet

Bulaşıcı hastalıklar, insanlık tarihi boyunca toplumsal yaşamın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Günümüzde ise yeni tip bir Koronavirüs'ün yol açtığı ve Covid-19 olarak adlandırılan bulaşıcı bir hastalık ortaya çıkmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan kentinde baş gösteren bu salgın, Aralık 2019 itibarı ile tüm dünyaya hızla yayılmıştır. Bu konuda önlemler alan devletler ise yeni tip Koronavirüs'ün zorunlu kıldığı yeni toplumsal düzene uygun olarak eğitim, sağlık, kültür, ulaşım gibi çeşitli alanlarda politikalar belirlemektedir. Eğitim sisteminin bu düzenlenenden etkilenen alanların başında olduğu düşünülürse, eğitim politikalarının etkili bir sosyal devlet politikası olarak belirlenmesinin ve uygulanmasının önemli olduğu tartışılmazdır. Söz konusu çalışma, yeni tip Koronavirüs'ün Türk eğitim politikalarına etkisini incelemektedir. Mart 2020'de Sağlık Bakanlığının Türkiye'de ilk Covid-19 vakasının tespit edildiğini açıklaması ile Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu ivedilikle yeni düzenlemelere gitmiştir. Söylem çözümlemesine başvurularda, yeni tip Koronavirüs'ün zorunlu kıldığı bu düzenlemelere ilişkin eğitim söylemleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar sözcükler: Covid-19, eğitim politikası, Milli Eğitim Bakanlığı, söylem çözümlemesi, Yükseköğretim Kurulu.

Abstract

Infectious diseases have played an important role in social life throughout human history. Recently, an infectious disease caused by a new Coronavirus which is called Covid-19 has emerged. Cropping up in Wuhan, China, this disease has been spreading rapidly all over the world since December 2019. To comply with the new social order, states have been taking measures necessitated by the new Coronavirus and determining policies in various fields such as education, health, culture and transportation. Considering that education is one of the most heavily-hit fields, it is indisputably vital that proper education policies are determined and implemented as part of an effective social state policy. This study examines the effect of the new Coronavirus on Turkish educational policies. Immediately after the Turkish Ministry of Health announced that the first case of Covid-19 was confirmed in Turkey in March 2020, the Ministry of Education (MoNE) and the Council of Higher Education (CoHE) have introduced some new regulations. By applying discourse analysis, the education discourses regarding these regulations required by the new Coronavirus will be discussed.

Keywords: Council of Higher Education, Covid-19, discourse analysis, education policy, Ministry of National Education.

Eğitim, devlet ile toplum arasında bir nevi köprü görevi görmektedir (Wiborg, 2000, s. 238). Her devlet, kendi ideolojisini eğitim politikaları aracılığı ile kendi toplumuna aktarmayı hedeflemektedir (Sönmez, 2011, s. 56). “İdeolojik bir aygıt” olarak nitelendirilen bu politikalar, bir devletin egemenliğini sürdüreceği şekilde belirlenmektedir (Althusser, 2010, s. 23). “Eğitim politikaları” kavramı, belirli bir eğitim sistemi içinde, zamanında öğrenilmiş olan toplum-

sal kalıplar ile bireyleri yetiştirmek, istenilen zihinsel ve kültürel özellikler ile bireylerin donanmasını sağlamak ve ülkede kabul görmüş olan eğitim anlayışına göre toplumu şekillendirmek amacı ile başvurulan tüm siyasi ilkeleri, siyasi kararları ve siyasi adımları içermektedir (Eren, 2018, s. 226).

Eğitim ile siyaset arasında kaçınılmaz bir bağlantı vardır. Belirli bir ideolojiye göre belirlenen eğitim sistemi, toplumun devamlılığını sağlayan siyasi bir araçtır (Tural ve Karakütük,

İletişim / Correspondence:

Dr. Öğretim Üyesi Ebru Eren
Yeditepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul
e-posta: ebru.eren@yeditepe.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi / Journal of Higher Education (Turkey), 10(2), 153–162. © 2020 Deomed

Geliş tarihi / Received: Nisan / April 8, 2020; Kabul tarihi / Accepted: Nisan / April 29, 2020

Bu makalenin atfı künyesi / Please cite this article as: Eren, E. (2020). Yeni Tip Koronavirüs'ün Türk eğitim politikaları uygulamalarına etkisi: Milli Eğitim Bakanlığının ve Yükseköğretim Kurulunun yeni düzenlemeleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 153–162. doi:10.2399/yod.20.716645

ORCID ID: E. Eren 0000-0002-3482-0504

1991, s. 19). Eğitim sistemine nitelik kazandıracak olan eğitim politikalarının doğru bir şekilde belirlenmesi ve uygulanması, devletin kalkınmasında önemli bir basamak olarak değerlendirilmektedir. Bu politikalar “siyasi söylem” niteliğinde olup (Charaudeau, 2002, s. 1), içinde bulunduğu zamansal ve mekânsal değişime uyum sağlayabildiği sürece etkili bir sosyal devlet politikası olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, devletin eğitim politikaları çağın ve toplumsal yaşamın ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmelidir. Her daim güncel ve geçerli bir sosyal devlet politikası olmalıdır.

Kuş gribi (2005), domuz gribi (2009), Ebola (2014) ve Zika (2016) gibi çeşitli bulaşıcı hastalıklar toplumsal yaşamın ihtiyaçlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır (National Geographic- History, 2020). Öyle ki bu hastalıklar, eğitim başta olmak üzere iş piyasası, ulaştırma, kültür gibi toplumsal yaşama dokunan her alanı doğrudan etkilemiştir. Son zamanlarda, toplumsal yaşamda aynı etkiyi yaratan yeni bir bulaşıcı hastalık ortaya çıkmıştır (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2020). Yeni tip bir Koronavirüs’ün yol açtığı ve “Covid-19” olarak adlandırılan bu hastalık, Çin Halk Cumhuriyeti’nin Vuhan kentinde baş göstermiştir ve Aralık 2019 itibari ile tüm dünyaya hızlıca yayılmıştır (Johns Hopkins University, 2020). 11 Mart 2020 tarihinde DSÖ, Covid-19’u “pandemi” (tüm dünya genelinde salgın) olarak ilan etmiştir.

Yeni tip Koronavirüs’ün tüm dünyada yayılma hızı dikkate alındığında, hastalığın enfekte olmuş bireylerde normal bir grip gibi seyretmesine rağmen yaşlı (60 yaş ve üstü), kronik bir hastalığı veya bağışıklık sistemi zayıf olan bireylerde risk grubunda oldukları için ölüme yol açabildiği görülmüştür (Çin Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi, 2020). Bu yeni tip Koronavirüs’e maruz kalmamak, bir başka deyişle, Covid-19’un artık daha fazla yayılmasını önlemek için en etkili yöntemlerden birisi “sosyal izolasyon” (*self-isolation*) olarak belirtilmiştir. Bireylerin toplumsal yaşamdan uzaklaştırılıp kendilerini ev ortamında korumaları, dolayısıyla sosyal izolasyon hedeflenmiştir (Ashour, Elkhatib, Rahman ve Elshabrawy, 2020, s. 8).

Bu hedefler doğrultusunda acil önlemler almaya başlayan devletler ise yeni tip Koronavirüs’ün zorunlu kıldığı yeni toplumsal düzene uygun olarak eğitim, sağlık, kültür, ulaştırma gibi çeşitli alanlarda sosyal politikalar ile dönüşüme devam etmektedir. Aralık 2019 tarihinden günümüze yani Mart 2020’ye (tahminlere göre ise Nisan 2021’e kadar) (İngiliz Kamu Sağlığı Brimi, 2020), virüsün tüm dünyaya yayılarak etkisi altına aldığı devletler sosyal politika bağlamında yeni düzenlemelere gitmekte, yeni modeller geliştirmektedir. Öyle ise siyaset ve biyolojik yaşam arasında bir bağlantı vardır. Biyolojik süreçlere bağlı olarak devletler çağın ve toplumsal yaşamın ihtiyaçlarına odaklanmaktadır; “biyopolitik” bir dönüşüme gitmektedir (Foucault, 2004).

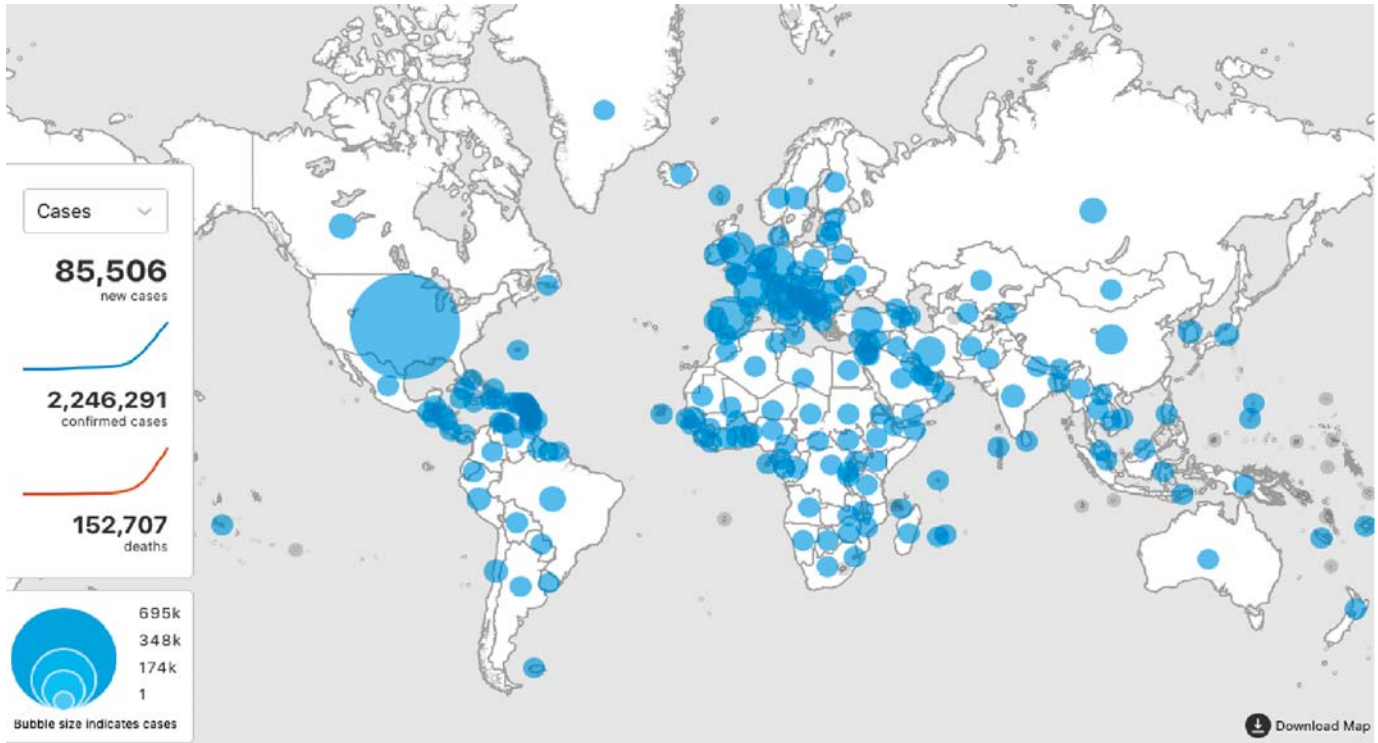
Eğitim sistemleri de bu düzenden etkilendiğine göre eğitim politikalarının etkili bir sosyal devlet politikası olarak uygulanması önemlidir. Bu çalışma, yeni tip Koronavirüs’ün Türk eğitim politikalarına etkisini incelemektedir. Virüsün eğitim politikalarına etkisi hangi düzenlemelerde görülmüştür? Sağlık Bakanı, 10 Mart 2020 tarihinde TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda salgın ile ilgili yaptığı sunumdan sonra 11 Mart 2020 tarihinde ülkede ilk Covid-19 vakasının tespit edildiğini açıklamıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020b, 11 Mart, TSİ 00:30). Bu açıklamanın ardından, 12 Mart 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 13 Mart 2020 tarihinde ise Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yapılan açıklamalarda Covid-19 hakkında bilgilendirme notları ve önlemler paylaşılmıştır. Yeni tip Koronavirüs’ün tüm dünyaya zorunlu kıldığı eğitim politikaları uygulamalarındaki yeni düzenlemeler incelenecektir.

Dünyada Yeni Tip Koronavirüs ve Eğitim Politikaları Uygulamalarında Yeni Düzenlemeler

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 20 Nisan 2020 tarihi TSİ 11:45 itibari ile yeni tip Koronavirüs tüm dünyada 2.246.291 tespit edilmiş vakaya ve 152.707 ölüme yol açmıştır (DSÖ, 2020) (■ Şekil 1).

Haritada görüldüğü üzere, yeni tip Koronavirüs’ten en çok etkilenen devletlerin başında Amerika Birleşik Devletleri (695.353 tespit edilmiş vaka), İspanya (191.726 tespit edilmiş vaka), İtalya (175.925 tespit edilmiş vaka), Almanya (139.897 tespit edilmiş vaka), Birleşik Krallık (114.221 tespit edilmiş vaka), Fransa (110.721 tespit edilmiş vaka), Çin (84.223 tespit edilmiş vaka), Türkiye (82.329 tespit edilmiş vaka), İran (82.211 tespit edilmiş vaka), Rusya (42.853 tespit edilmiş vaka), Belçika (37.183 tespit edilmiş vaka) ve Brezilya (33.682 tespit edilmiş vaka) gelmektedir (DSÖ, 2020, 20 Nisan, TSİ 11:45). Tüm dünya geneli Koronavirüs ile mücadele etmekte, bu virüsten kaynaklı olarak vaka ve ölüm sayısı her geçen gün artmaktadır. Yukarıda belirtilen devletler dışında kalan devletlerde tespit edilmiş olan vaka sayısı 30.000’in altında seyretmektedir.

Yeni tip Koronavirüs önlemleri kapsamında öncelikli olarak eğitim politikaları uygulamalarında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Covid-19’un tüm dünya genelinde yayılmasını önlemek adına, 191 devlet, çeşitli eğitim kurumlarında okuyan 1.575.270.054 öğrenci için eğitime ara vermiştir. Bu 191 devletin 187’si tüm devlet genelinde eğitime ara vermiştir. Geriye kalan 4 devlet (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Grönland, Rusya ve Avustralya) ise sadece bölgesel olarak eğitim kurumlarında bir süreliğine eğitimi durdurmuştur (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü [UNESCO], 2020a, 20 Nisan, TSİ 12:00). Dolayısıyla,

■ Şekil 1. Yeni tip Koronavirüs'ün dünyadaki konumu (Kaynak: DSÖ, 2020, 20 Nisan).

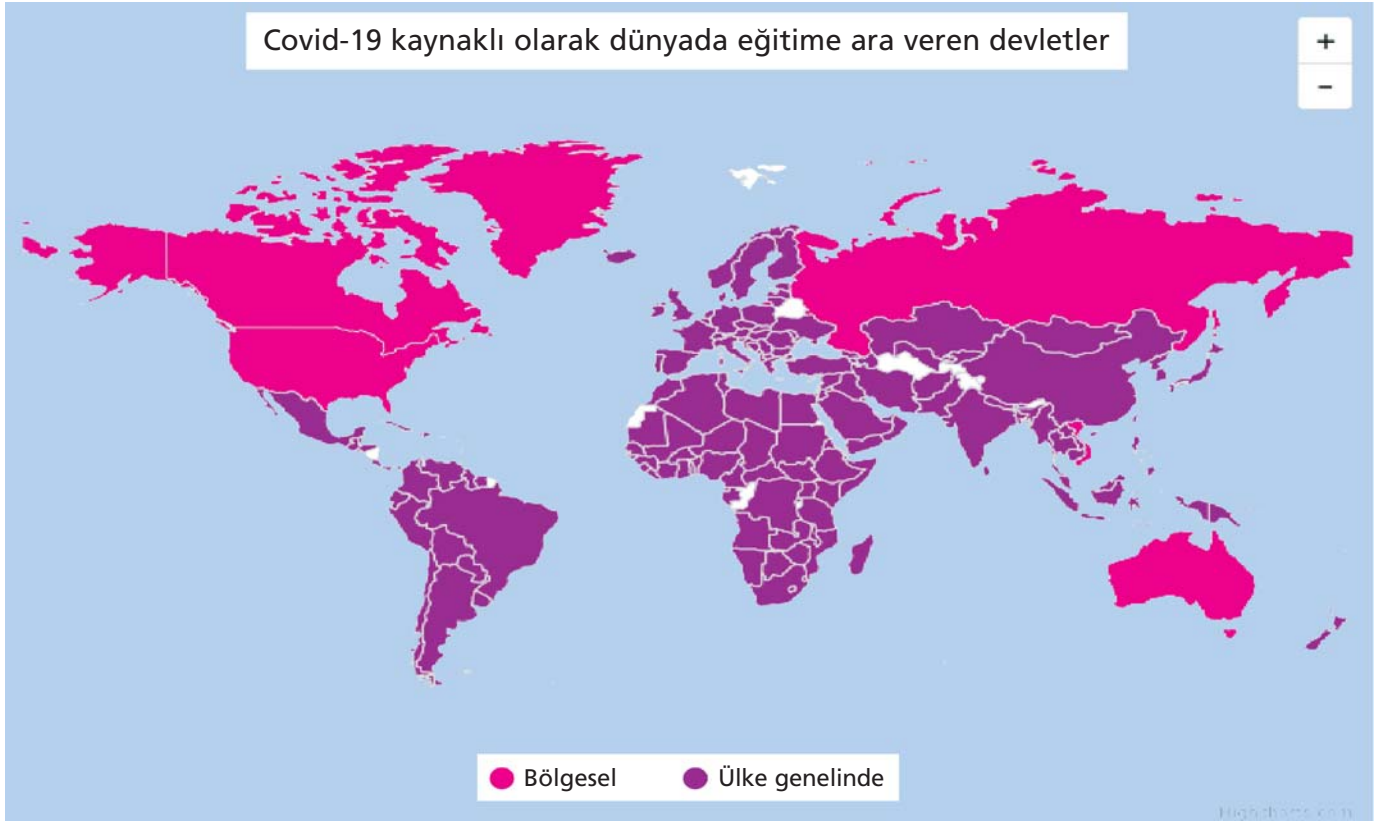
yeni tip Koronavirüs'ten kaynaklı olarak tüm dünya genelinde eğitime ara verildiğini söylemek mümkündür.

■ Şekil 2'deki haritada görüldüğü üzere, 191 devletten sadece 4 devlet eğitime sadece bölgesel olarak ara vermiştir. Oysa yeni tip Koronavirüs'ün en çok etkilediği Amerika Birleşik Devletleri'nde, tüm devlet genelinde değil sadece Kaliforniya, Florida, Georgia, Indiana, Kentucky, Massachusetts, New York, New Jersey, Pennsylvania, Tennessee, Texas, Virginia ve Washington eyaletlerinde bölgesel olarak eğitime ara verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ile aynı doğrultuda, bu virüsün en çok etkilediği devletlerin onuncusu olan Rusya ve on üçüncüsü olan Avusturya sadece bölgesel olarak eğitim kurumlarında bir süreliğine eğitimi durdurmuştur. Ancak yeni tip Koronavirüs'ün sırası ile en çok etkilediği İspanya, İtalya, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, Çin, Türkiye, İran, Belçika ve Brezilya gibi devletlerin, eğitim politikalarında daha katı önlemler almasının sonucunda tüm devlet genelinde eğitime ara verildiği görülmektedir (UNESCO, 2020a). Her devlet, eğitim politikaları uygulamalarında yeni düzenlemeler getirmiştir.

Covid-19 adlı bu salgından korunmak için sosyal izolasyonu hayata geçirmek gerektiğini hatırlatmakta yarar vardır. Sosyal devlet politikaları, çağın ve toplumsal yaşamın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Bu nedenler ile eğitim politikaları

tüm dünya genelinde gözden geçirilmiş, Yeni tip Koronavirüs'ün zorunlu kıldığı bu yeni toplumsal düzende acil önlemler alınmıştır. Öncelikle okullar devlet genelinde ya da bölgesel olarak bir süreliğine kapatılır iken eğitim sistemleri "uzaktan eğitimi" (belli bir süre içinde yoğunlaştırılmış eğitim) destekleyecek şekilde düzenlenmiştir. Elektronik eğitim ağlarında, internet sitelerinde, televizyon kanallarında eğitim programları bu kapsamda devreye girmeye başlamıştır. Uzaktan eğitim çağının temelleri böylece atılmıştır.

Örneğin, yeni tip Koronavirüs'ün en çok etkilediği İtalya'da "La scuola continua - Supports education and learning of school students" ve "Nuovo Coronavirus", bu virüsün ortaya çıkarak etkilediği Çin'de "National cloud-platform for educational resources and public service", Fransa'da "Ma classe à la maison", Kore'de "Educational Broadcasting System", Japonya'da "MEXT" ve "Future Classroom" ve Lübnan'da "MEHE" adlı elektronik eğitim ağı ile uzaktan eğitime geçilmiştir. Diğer taraftan, İran'da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan bir televizyon programı ve Kuveyt'te "MOE" adlı bir internet sitesi ile uzaktan eğitim desteklenmiştir (UNESCO, 2020b). Dünyada farklı örnekler bulunmaktadır. Türkiye'de de eğitim politikaları uygulamalarında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu çalışmada, söylem çözümlemesi yöntemine başvurarak bu toplumsal dönüşümü incelemenin önemi budur.

■ Şekil 2. Yeni tip Koronavirüs'ten kaynaklı olarak dünyada eğitime ara veren devletler (Kaynak: UNESCO, 2020a, 20 Nisan).

Türk Eğitim Politikaları Uygulamalarında Yeni Düzenlemeleri İnceleme Yöntemi Olarak "Söylem Çözümlemesi"

Latince "*discursus*" kökünden gelen ve kapsamı her geçen gün genişleyen "söylem" kavramı, "söz", "anlatı", "anlatım biçimi", "sözce", "tümce", "dil", "slogan", "görüş" ve "öğreti" anlamlarına gelmektedir (Günay, 2013, s. 18). "Söylem çözümlemesi" ya da "söylem analizi", siyaset bilimi, eğitim bilimi, sosyoloji, dilbilim gibi birçok sosyal bilimler temel alanını ilgilendiren ve daha çok nitel olan bir araştırma yöntemidir. Bu araştırma yönteminde başvurulan iki temel yaklaşım betimleme ve değerlendirmedir. Söylem çözümlemesine dayalı bir bilimsel araştırma, (sözlü veya yazılı bir) söylemin belirli bir bağlamın özelliklerine göre betimlenmesine ve değerlendirilmesine dayanmaktadır (Maingueneau, 1991). Çünkü söylemin çözümlemesi, ancak içinde bulunduğu bağlamın özelliklerinin çözümlemesi ile mümkündür (Charaudeau ve Maingueneau, 2002).

Söz konusu çalışmanın sorunsalı olan eğitim politikaları, bir devletin toplumsal-kültürel, ekonomik ve siyasi durumunun bir yansıması olduğu için söylem niteliğindedir (Eren, 2018, s.

226). Yeni tip Koronavirüs'ün yayılmasının ardından tüm devletler eğitim politikalarını etkili bir sosyal devlet politikası olarak uygulamak için yeni toplumsal düzenlemeler getirmiştir. Bu konuda, eğitim kurumlarında bir süreliğine eğitime ara verilmesine ilişkin söylemler öne çıkmaktadır. Bu kurumlar, toplumun her sınıfından öğrenciye ve öğretmene hizmet ettiği için eğitime ara verilmesi bulaşıcı hastalıkların yayılmasının azalmasında çok önemli bir role sahiptir. Bununla birlikte, öğrencileri eğitimden alıkoymamak ve eğitimin sürekliliğini sağlamak için toplumsal önlemlerin alınması gerekmektedir (Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri, 2020).

Bu noktada, devletlerin eğitim politikaları ile ilgili söylemlerinde UNESCO'nun yeni tip Koronavirüs karşısında aldığı önlemlerin dikkate alınması gerekmektedir. Her ne kadar eğitim kurumları belli bir süre için kapatılmış olsa da bu durum toplumsal ve iktisadi sorunlar yaratabilmektedir. Bu ara, toplumun her sınıfını etkilemek ile birlikte maddi güçlükler yaşayan ailenin çocuklarını daha çok etkilemektedir. Eğitim-öğretim dönemine bir anda ara vermiş olmak, uzaktan eğitimde planlama ve uygulama eksikliği, öğrenci ve velilerde gidişata dair bilgi eksikliği, uzaktan eğitime erişimde olanaksızlık, ücretlerin

ödenmemesi gibi sorunlar doğurabilmektedir. Bu sorunlar, her devletin, uzaktan eğitim için gerekli olan kendi altyapısını sağlaması durumunda çözülecektir (UNESCO, 2020b).

Dolayısıyla, bağıntısal modele başvurulmuş bu çalışmada, yeni tip Koronavirüs ve eğitim politikaları arasında olan neden-sonuç ilişkisinin ortaya çıkarılması için iki kavram aynı sorunsal bağlamında ele alınmıştır. Eğitim politikaları toplumun devamlılığını sağlayan siyasi bir araç olduğu için bu virüsün yayılması ile başlayan dönemin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim politikalarının sosyal devlet politikası olarak belirlenmesi ve uygulanması artık kaçınılmaz olmuştur. Söz konusu çalışmada nedensel ve karşılaştırma model(in)e başvurulmuş, dünyada yeni dönemde eğitim politikalarında uygulamaya koyulan düzenlemeler ve UNESCO'nun aldığı önlemler ile temellendirilmiştir. Amaç, MEB ve YÖK'ün Türk eğitim politikalarında ivedilikle uygulamaya koyduğu yeni düzenlemeleri söylem çözümlemesi ile incelemektir: Türkiye'de biyopolitik sürece bağlı olan bu politika uygulamaları, sosyal devlet politikaları ile ne ölçüde örtüşmektedir?

Milli Eğitim Bakanlığının Eğitim Politikaları Uygulamalarında Yeni Düzenlemeler

Türkiye'de ilk Covid-19 vakasının tespitinin açıklanmasının ardından 12 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı bünyesinde yapılan bir toplantıda çeşitli alanlarda yeni tip Koronavirüs'e karşı alınacak olan önlemler görüşülmüştür. Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü aracılığı ile toplumsal yaşamdaki bu dönüşüm kamuoyu ile paylaşılmıştır. MEB'in eğitim politikaları kapsamında ivedilikle uygulamaya koyduğu yeni düzenlemeler şu şekilde ifade edilmiştir:

“Öncelikle ilk, orta ve lise düzeyindeki okullar 16 Mart tarihinden itibaren bir hafta tatil edilecek ve dolayısıyla ara tatil önceye alınmış olacaktır. Daha sonra 23 Mart tarihi itibarıyla da uzaktan eğitim yöntemiyle internetten ve televizyon kanallarından öğrencilerimizin eğitimlerine devam etmeleri imkânı sağlanacaktır. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığımız güzel kapsamlı bir çalışma yaptılar. Bunun nasıl olacağına dair bilgilendirmeyi de Milli Eğitim Bakanlığımız, Bakanımız ve ilgili eğitim müdürlerimiz kamuoyuyla paylaşacaklar, ailelerle bunun nasıl olacağını da kendileri paylaşacaklar.” (Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü, 2020).

Yukarıda verilen eğitim politikaları söylemine bakıldığında, Türkiye'de Covid-19 salgınının yayılmasını önlemek için yapılan ilk acil düzenlemenin 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında eğitime ara verilmesi ve böylece daha önceden planlanmış olan ara tatilin tarihinin öne çekilerek değiştirilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'de tespit edilmiş olan ilk vakanın 10 Mart 2020 tarihinde açıklanmasının

ardından, 23 Mart 2020 tarihine kadar MEB'e bağlı olan tüm kurumlarda eğitime bir hafta süresince ara verileceği, bir haftadan sonra ise bu kurumlarda elektronik eğitim ağı veya televizyon kanalları aracılığı ile uzaktan eğitime geçileceği bildirilmiştir. Bu süreçte öğretmenlerin durumu ile ilgili ileri bir tarihte açıklama olacağı eklenmiştir. Bu söylemin, UNESCO'nun eğitim politikalarında aldığı önlemler ile benzerlik gösterdiği açıktır: Bir sosyal devlet politikası olarak eğitim politikaları, çağın ve toplumsal yaşamın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. MEB bu yönde eğitim politikaları uygulamalarını gözden geçirecek, sosyal izolasyona dayalı uzaktan eğitime geçmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğünün ardından, 14 Mart 2020 tarihinde MEB, eğitim politikaları uygulamalarında yeni düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgiler paylaşmaya başlamıştır. Aile Bakanlığı ise anasınıfı, kreş, gündüz bakımevi ve kurslarda eğitime ara verildiğini duyurmuştur. Bu çerçevede, daha önceden 1–10 Nisan 2020 tarihleri arasında planlanmış olan ara tatilin 16–20 Mart 2020 tarihinde uygulanacağı ve 23–27 Mart 2020 tarihi itibarıyla eğitim-öğretim yılına uzaktan eğitim ile devam edileceği doğrulanmıştır. Yeni tip Koronavirüs'ün etkisi ile eğitim politikalarında birçok uygulamanın biyopolitik bir dönüşümden geçtiği gözlemlenmektedir. MEB bu konuda aşağıdaki söylemlerde bulunmuştur:

“Ailelerimizin bizimle iş birliği içinde olmaları çok önemli. Biz gerekli altyapıyı ulusal ölçekte sağladık; velilerimizin de katılımıyla eğitimi zenginleştireceğiz. Uzaktan eğitimle ilgili olarak tüm süreci hafta içi size simülasyonlar ile anlatacağız. Derslerin nasıl izleyeceğini, hangi kanallardan yayın alabileceğinizi, Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) kullanımını örnek videolarla aktaracağız.” (MEB, 2020m, 14 Mart).

Bu söylemde, Türkiye'de uzaktan eğitim için gerekli olan altyapının ve hazırlığın sağlandığı ifade edilmiştir. Bu aşamada öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin iş birliği içinde olmasının önemi ve bir “Destek Paketinin” (“Veli Kuşağı”) hazırlanmış olduğu vurgulanmıştır. Türkiye Radyo ve Televizyon kanalları “TRT EBA TV'de” ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) aracılığı ile uzaktan eğitimin yapılacağı açıklanmıştır. Eğitim politikalarının sosyal devlet politikası olarak uygulanabilmesi için tüm ülke genelinde eğitime erişimin sağlanması önemlidir. Bu kapsamda, 23 Mart 2020 tarihinde yapılacak olan ilk uzaktan eğitim dersinin Milli Eğitim Bakanı tarafından verileceği duyurulurken uzaktan eğitimin içeriğine ilişkin aşağıdaki söylemlerde bulunmuştur:

“23 Mart haftası itibarıyla hangi saatte, hangi ders, etkinlik veya oyunun, ne şekilde, nasıl yapılacağına ilişkin planlamalar ve altyapıya ilişkin hazırlıklarımız tamam. Deneme çalışmalarımız sürüyor. Bunu detaylı olarak ifade edeceğiz. Gün içerisinde belirli derslere ilişkin, içerikler söz konusu olacak. Sadece ders

yok. Oyunlar, etkinlikler, rehberlik de var. Belirtilen saatlerde izleyemeyen öğrenciler için tekrar yayınlar da olacak.” (MEB, 2020l, 17 Mart).

Bu söylemlerin doğrultusunda, TRT EBA TV ve EBA üzerinden yapılacak olan uzaktan eğitim ile ilgili ilkokul, ortaokul ve lise düzeyleri için uydu frekans bilgileri, yayın platform bilgileri ve ders programları kamuoyu ile paylaşılmıştır (MEB, 2020a, 22 Mart). İlkokul ve ortaokullar için günde iki dersten oluşan bir saatlik bir ders programı (dersler sırası ile Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, İngilizce, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Arapça), liseler için ise günde üç dersten oluşan bir saat otuz dakikalık bir ders programı oluşturulmuştur (dersler sırası ile Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Tarih, Kimya, Matematik, Biyoloji, Fizik, Coğrafya, Felsefe, İngilizce, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük). Bir saatlik veya bir saat otuz dakikalık günlük bu ders programlarına “etkinlik kuşağı” da dahil edilmiştir. Yeni tip Koronavirüs’ün etkisi ile uzaktan eğitim çağına geçmiş olmak ile birlikte bu yöntemin içeriğini ve işleyişini sorgulamakta yarar vardır.

Yeni tip Koronavirüs’ün yayılmasının azalması için uzaktan eğitim önemsenmiş, MEB’in uyguladığı tüm yeni düzenlemeler sosyal izolasyon temeline oturtulmuştur. Örneğin, bu anlamda Açık Öğretim Lisesi, Sürücü Kursu gibi bakanlığın tüm sınavları ileri bir tarihe ertelenmiştir (MEB, 2020i, 16 Mart). Covid-19 adlı salgına karşı alınan önlemler kapsamında, öğrenciler/veliler ile “Psikolojik Destek Paketi” ve “Uzaktan Eğitim Yakından İlgisi Seti” paylaşılmıştır (MEB, 2020e, 18 Mart ve 16 Nisan). Bu salgına karşı, MEB’in belirlediği Mesleki ve Teknik Liselerde dezenfektan üretimine oldukça destek verilmiştir. Bu üretimi yapabilecek olan liselerin sayısı tüm ülke genelinde artırılmıştır. Aşağıda, söylemler yer almaktadır:

“Bu konuda da piyasanın koşullarını göz önüne alarak ihtiyaçlarımızı hızla karşılayabilmek için mesleki ve teknik ortaöğretimde temizlik malzemelerinin üretimine ağırlık verdik. Şu ana kadar 28 mesleki ve teknik Anadolu lisemiz bu sürece çok önemli katkı sağladılar. Arkadaşlarımız üretim yapan okul sayısını artırmak için geçen hafta çalışmalarını tamamladılar ve 16 okulumuz daha üretime başladı. Böylece 44 okulumuz temizlik malzemeleri üretmeye başladılar. Şimdi kapasitemiz daha da arttı. Nisan ayı başına kadar üretim yapabilecek okul sayımızı 100’e çıkartacağız. Çalışmalar gayet başarılı bir şekilde devam ediyor.” (MEB, 2020i, 16 Mart).

Yukarıda belirtilen dezenfektan üretiminin yanı sıra, belirli Mesleki ve Teknik Liselerde, çeşitli Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM), N95 tipi cerrahi maskelerin, tek kullanımlık çatal-bıçakların, tek kullanımlık önlüklerin, yüz koruyucu siperlerin ve N95 maske makineleri üretimi hedeflenmiştir (MEB, 2020b; 2020c; 2020d; 2020f; 2020g; 2020h; 2020j; 2020k). Türk

eğitim politikalarında üretim temelli olarak tasarlanan ve mesleki eğitimin önemini vurgulayan bu yeni toplumsal düzenlemeler, Türkiye’de son zamanlarda yaşanan dezenfektan veya maske gibi virüsten korunma ürünlerinin tedarik güçlüğüne karşı bir çözüm niteliğindedir. Köy Enstitüleri Döneminde de vurgulanmış olduğu üzere, “eğitim, iş birliği ve üretim” içindir (Tonguç, 1970). Dolayısıyla, bu biyopolitik sürece bağlı olarak ülkede toplumsal yaşamın acil ihtiyaçlarına odaklanılmış, eğitim politikalarının bu yönde geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Tüm bu hedefler, UNESCO’nun eğitim politikalarında aldığı önlemler ile örtüşmektedir. Yeni tip Koronavirüs’e önlem olarak MEB’in bu politika uygulamalarında hayata geçirdiği yeni düzenlemelerin tümü sosyal izolasyon temelinde belirlenmiştir. Virüsün yayılma hızından kaynaklı olarak, öncelikli MEB’e bağlı olan okullar bir süreliğine kapatılarak ülke genelinde uzaktan eğitime geçilmiştir. Eğitim politikalarının, sosyal devlet politikası olmasının gerekliliği düşünülür ise uzaktan eğitimin devlet televizyon kanalları veya ortak bir elektronik eğitim ağında uygulanması eğitime erişimi kolaylaştıran bir etmen olduğu varsayılabilir. Burada sorgulanması gereken nokta, uzaktan eğitime erişimde öğrencilerin fırsat eşitliği durumu başta olmak üzere, bu uzaktan eğitim altyapısının, içeriğinin, işleyişinin ve süresinin yeterliliğidir.

MEB, bünyesinde kurduğu “Eğitim Bilişim Ağı Kontrol Merkezi” ile bu biyopolitik sürece bağlı olarak belirlenen eğitim politika uygulamalarını takip ettiğini duyurmuştur. “Google Dijital Atölye” platformunun sunduğu dijital pazarlama, kodlama gibi eğitimler ile uzaktan eğitimin içeriği çeşitlendirilmiştir (MEB, 2020f, 19 Nisan). 25 Mart 2020 tarihinde Bakanlığın yaptığı basın açıklamasında, Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim başta olmak üzere anasınıfı, kreş, gündüz bakımevi ve kurs gibi eğitim veren tüm kurumlarda, 30 Nisan 2020 tarihine kadar eğitime uzaktan eğitim ile devam edileceği bildirilmiştir. ÖSYM’nin düzenlediği merkezi sınavlar ile ilgili olarak (“Liseye Geçiş Sınavında” LGS ve “Yükseköğretim Kurumları Sınavında” YKS), öğrencilerin ikinci dönem konularından sorumlu olmayacağı açıklanmıştır. Bu yıl LGS’nin 7 Haziran 2020 tarihinde yapılacağı duyurulurken, bu sınava ilişkin örnek bir soru kitapçığı yayımlanmıştır.

LGS ve YKS hazırlığında olan tüm ülke genelindeki sekizinci ve on ikinci sınıf öğrencileri için “EBA Canlı Sınıf” uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulama kapsamında öğrenciler, merkezi olarak uygulanan uzaktan eğitimin ötesinde, kendi öğretmenleri ve kendi sınıf arkadaşları ile dersleri çevrimiçi olarak işlemeye başlamıştır (MEB, 2020a, 18 Nisan). Bu anlamda, yeni tip Koronavirüs’ün etkisi ile Türkiye’deki güncel eğitim politikaları uygulamalarının öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda belirlendiği ifade edilebilir. Nitekim MEB’in bir söylemine göre Türkiye, yeni tip Koronavirüs nedeni ile tüm ülke genelinde

aralıksız olarak uzaktan eğitim veren Çin'den sonra ikinci ülke olmuştur (MEB, 2020f, 19 Nisan). Bu noktada, Türkiye'de bu biyopolitik süreçte başlatılmış olan uzaktan eğitimin niteliğinin geliştirilerek uzun vadede sürekliliği sağlanmalıdır. MEB'in eğitim politikaları, YÖK'ün eğitim politikaları ile bir bütünlük oluşturmaları; yükseköğretimde uygulamaya koyulan yeni düzenlemeleri incelemenin önemi budur.

Yükseköğretim Kurulunun Eğitim Politikaları Uygulamalarında Yeni Düzenlemeler

Türkiye'de tespit edilmiş olan ilk vakanın 11 Mart 2020 gescisi açıklanmasının ardından, yine 11 Mart 2020 tarihinde İstanbul'da bulunan Kadir Has Üniversitesi eğitime bir süreliğine ara verdiğini, Bahçeşehir Üniversitesi uzaktan eğitime geçtiğini, Boğaziçi Üniversitesi ise daha önceden 20–26 Nisan 2020 tarihleri arasında planlanmış olduğu bahar tatilini 16–29 Mart 2020 tarihleri arasında yapacağını bildirmiştir (Sözcü Gazetesi, 2020, 11 Mart). 12 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı bünyesinde yapılan acil toplantı sonrası, 13 Mart 2020 tarihinde YÖK yeni tip Koronavirüs'ün zorunlu kıldığı yeni toplumsal düzene uygun olarak eğitim politikalarını, on dört maddelik bir bilgilendirme notu ile kamuoyu ile paylaşmıştır. Türk eğitim politikalarının yükseköğretim düzeyindeki biyopolitik dönüşümü böylece başlatılmıştır.

Söylem niteliğindeki bu bilgilendirme notunda, tüm yükseköğretim kurumlarının YÖK'ün koordinasyonunda ve kurulun eğitim politikaları kapsamında aldığı kararlar doğrultusunda hareket etmesinin gereği vurgulanmış, bu kurumlardan Covid-19 salgınına karşı bir komisyon oluşturmaları istenmiştir (YÖK, 2020b, 13 Mart). Bu çerçevede, 16 Mart 2020 tarihi itibarı ile yükseköğretim kurumlarının eğitime üç haftalık bir ara verileceği aktarılmıştır. Yeni tip Koronavirüs'e karşı yaşlı (60 yaş ve üstü), kronik bir hastalığı veya bağışıklık sistemi zayıf olan bireyler risk grubunda oldukları için bu kapsama giren ve “Rektör, Dekan, Enstitü veya Yüksekokul Müdürleri” dışında kalan tüm idari ve akademik personel 16 Mart 2020 tarihi itibarı ile idari izinli sayılmıştır. Söz konusu eğitim politikaları uygulamaları, sosyal izolasyon temellidir.

Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının bünyesinde olan dil hazırlık sınıfları, ön lisans, lisans ve lisansüstü programlarında gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetleri, toplumsal-kültürel faaliyetler, Mevlana veya Erasmus gibi ulusal/uluslararası akademik değişim programları ve akademik içerikli toplantılar tümü ile iptal edilmiştir. 2020 yılı ÖSYM sınav takvimi güncellenmiş, Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı, Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavı, Askeri Öğrenci Aday Belirleme Sınavı, İş Yeri Hekimliği ve İş Güvenliği Uzmanlığı Sınavı gibi tüm merkezi sınavlar ileri bir tarihe ertelenmiştir (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Bakanlığı [ÖSYM],

2020, 19 Mart). Yeni tip Koronavirüs'ten kaynaklı olarak Türk eğitim politikalarında birçok uygulama biyopolitik bir dönüşümden geçmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında eğitime ara verilecek olması, Covid-19 salgınının daha büyük bir çapta yayılmaması için alınan bir önlemdir. Bununla birlikte, bu kurumlarda eğitimin sürekliliğini sağlamak için uzaktan eğitim yöntemi devreye sokulmuştur (YÖK, 2020e). Tıpkı UNESCO'nun eğitim politikalarında aldığı önlemlerde de olduğu gibi, YÖK, son yıllarda desteklediği “Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Projesi” ile uzaktan eğitimin tüm ülke genelinde büyük bir ivme kazanacağını açıklamıştır: Türkiye'de bulunan toplam 205 üniversitenin 123'ünün uzaktan eğitim araştırma ve uygulama merkezinde bu proje yürütülmektedir. Bu yönde, yükseköğretim kurumlarının tamamının bu projeye dahil olması hedeflenmektedir. Yeni tip Koronavirüs'ün eğitim politikalarına etkisi sonucu, hızlıca geçilen bu uzaktan eğitim çağında “dönüşüm projesi” önemlidir.

Halihazırda, yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim ile sürdürülen programların uzaktan eğitime devam etmesi yönünde karar alındığı duyurulmuştur (YÖK, 2020b, 13 Mart). 17 Mart 2020 tarihinde YÖK tarafından yapılan bir basın açıklamasında, yeni tip Koronavirüs önlemleri kapsamında Türkiye'de üniversitelerde ivedilikle uygulamaya koyulan “Salgın Danışma Komisyonu” ve “Yükseköğretim Dijital Dönüşüm Komisyonu” gibi yeni toplumsal düzenlemelerin çeşitli devletlerin eğitim politikaları uygulamaları ile benzerlik gösterdiği ifade edilmiştir:

“23 Mart Pazartesi uzaktan eğitim kapasitesine sahip olan bütün üniversitemizde dijital imkânlar ile uzaktan öğretim süreci başlayacaktır. Bu kapasiteye henüz sahip olmayan üniversitemiz için de yine aynı gün, 23 Mart tarihinde kısa süre içinde oluşturduğumuz açık ders malzemeleri havuzu bütün üniversitemize açılacaktır. Uygulamaya dayalı programlarda bulunan teorik derslerde dijital imkânlar ve uzaktan öğretim yöntemleri kullanılacak, uygulama dersleri ise yine üniversitemizce belirlenen takvimin uzatılması da dâhil en uygun zamanda verilecektir.” (YÖK, 2020f, 18 Mart).

MEB'e bağlı olan tüm eğitim kurumlarında da olduğu gibi, 23 Mart 2020 tarihi itibarı ile yükseköğretim kurumları uzaktan eğitim çağına geçiş yapmıştır. MEB'in eğitim politikaları uygulamaları ile bir bütünlük içerisinde, YÖK uzaktan eğitim için gerekli olan altyapı çalışmalarında beş temel alanın üzerinde durmuştur (YÖK, 2020f, 18 Mart):

- “mevzuat”: Yükseköğretim Kuruluna bağlı olan eğitim kurumlarında uzaktan eğitime geçmek için “Uzaktan Öğretim Usul ve Esaslarında” önemli değişikliklerin yapıldığı açıklanmıştır;
- “altyapı”: Türkiye'de 123 üniversitenin halihazırda “Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinin” olduğu

ama uzaktan eğitimde altyapı sorunu yaşayan üniversitelerin Yükseköğretim Kurulu tarafından destekleneceği belirtilmiştir;

- “insan kaynakları”: yükseköğretimde uzaktan eğitim için gerekli insan kaynağının olduğu ve “Dijital Çağda Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme” derslerinin başlayacağı aktarılmıştır;
- “içerik”: Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanan ortak “Yükseköğretim Kurulu Derslerinin”, TRT EBA TV aracılığı ile erişime açılacağı duyurulmuştur;
- ve “uygulama”: yükseköğretimde uzaktan eğitimin tercihe göre eşzamanlı olarak yapılabileceği, uygulama dersleri ve ölçme-değerlendirmesi sistemi ile ilgili olarak çalışmaların devam ettiği bildirilmiştir.

23 Mart 2020 tarihinde YÖK tarafından yapılan bir diğer basın açıklamasında, “YÖK Dersleri Projesi” kapsamında uzaktan eğitim hazırlığı tamamlanarak “YÖK Dersleri Platformunun” öğrencilerin ve akademisyenlerin erişimine açıldığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda, yazılı ve görsel kaynakların YÖK’ün izlediği “açık bilim ve açık erişim” politikasına uygun olarak kullanıcıların hizmetinde olduğu bilgisi verilmiştir. Eğitimin “kamusal bir hizmet” olduğu eklenerek, burada eğitim politikaları uygulamalarının etkili bir sosyal devlet politikası olarak uygulanmasının gerekliliği bildirilmiştir. Eğitim ve öğrenim hakkı, bireylerin temel hak ve özgürlüklerden olan sosyal ve ekonomik bir haktır. Bu hak, ancak eğitime erişim koşulu (fırsat eşitliği) sağlandığı sürece geçerlidir: eğitime erişim koşulunun ülkedeki tüm öğrencilere sağlanmış olması son derece önemlidir.

26 Mart 2020 tarihine gelindiğinde, yeni tip Koronavirüs’ün ülkede yayılma hızına ve yol açtığı vaka/ölüm sayısına bağlı olarak 2019–2020 Akademik Yılı Bahar Döneminin sonuna kadar tüm üniversitelerde eğitimin uzaktan eğitim ile devam edeceği ve son olarak, Yükseköğretim Kurumları Sınavı’nın 25 ve 26 Temmuz 2020 tarihinde yapılmasına karar verildiği duyurulmuştur (YÖK, 2020k). 1 Nisan 2020 tarihinde YÖK tarafından yapılan bir basın açıklamasında, 2019–2020 Akademik Yılı kapsamında, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora öğrencilerine “kayıt dondurma veya erteleme hakkı” tanındığı duyurulmuştur (YÖK, 2020j). Eğitim hakkına ilişkin uluslararası antlaşmalar veya ulusal mevzuatlar, eğitim politikalarında fırsat eşitliğini temel ilke olarak benimsemiştir. Bu açıdan YÖK, öğrencilere tanıdığı olduğu bu kayıt dondurma veya erteleme hakkını fırsat eşitliği temelinde oturtmalıdır; örneğin, eğitime erişim koşulunun sağlanmaması öğrenciyi kayıt dondurmaya yöneltmemelidir.

7 ve 9 Nisan 2020 tarihlerinde yapılan diğer basın açıklamalarında lisans eğitimleri kapsamında uygulamalı olarak eğitim gören veya staj yapan öğrencilere (örneğin, “öğretmen adaylarına”) kolaylık sağlanarak, bu uygulamalı eğitimlerinin “ders,

ödev ve dosya hazırlığı” ile telafi edileceği bildirilmiştir (YÖK, 2020c; 2020i).

Aynı doğrultuda, hemşirelik, diş hekimliği ve eczacılık gibi bölümlerde eğitim gören öğrencilerin uygulamalı derslerinin, halihazırda uzaktan eğitim, “simülasyon eğitimi, proje ve vaka analizi” veya yaz döneminde sağlık birimlerinde, eczanelerde vs. alacakları eğitimler ile telafi edebilecekleri kamuoyu ile paylaşılmıştır (YÖK, 2020a, 10 Nisan; 2020h, 13 Nisan). Lisansüstü eğitiminde yapılan ve “nitelikli işgücünü arttırmayı hedefleyen” bir düzenlemede ise doktoradan, sanatta yeterlilikten, tıpta uzmanlıktan ve diğer hekimliklerden mezun olan öğrencilerden ALES belgesine sahip olma şartının aranmayacağı bildirilmiştir (YÖK, 2020g, 14 Nisan). Bu eğitim politika uygulamaları, biyopolitik bir süreçten geçildiğinin göstergesi olmak ile birlikte “nitelik hedefi” açısından tartışmaya açık konulardır.

Son olarak, 16 Nisan 2020 tarihinde yapılan basın açıklamasında, yükseköğretim kanunda yapılan yasal düzenlemeden söz edilmiştir (YÖK, 2020d). Bu düzenleme, yeni tip Koronavirüs’ün etkisi ile Türk eğitim politikaları uygulamalarında yapılmış olan son düzenlemedir (16 Nisan 2020). Bu süreçte, özel üniversitelerde ücretsiz eğitim gören öğrencilerin sayısının artırılmasının ve bu üniversitelerde çalışan öğretim üyelerinin maaşlarının devlet üniversitelerinde çalışan öğretim üyelerinin maaşları ile eşitlenmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Eğitim politikalarının etkili bir sosyal devlet politikası olarak uygulanması için eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması önemlidir. Bir diğer yasal düzenleme, eğitim niteliğinin iyileştirilmesi ve eğitimin araştırmaya dönük olması ile ilgilidir. Yeni tip Koronavirüs’ün zorunlu kıldığı bu yeni toplumsal düzende, “ilaç, aşı, tohum gibi stratejik projeler” desteklenerek, ortak araştırma projelerinin acil olarak artırılacağı duyurulmuştur. Türk eğitim politikaları uygulamaları acil ihtiyaçlara dönük bir şekilde, biyopolitik olarak temellendirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Tüm dünya genelinde olduğu gibi, yeni bir toplumsal dönüşümden geçen Türkiye için bu çalışma önemli bir çalışmadır. Aralık 2019 tarihinden Nisan 2020’ye kadar olan dönem (tahminlere göre ise Nisan 2021’e kadar sürebilecektir), yeni tip Koronavirüs’ün yol açtığı Covid-19 adlı salgın ile tüm dünya mücadele etmektedir. Öyle ki bu virüsün yayılma hızı ile birlikte her geçen gün ölüm sayısı artmakta, bu sayı dünyada 165.000 sınırına yaklaşırken (toplam 162.956 ölüm) Türkiye’de ise 2.259 olduğu ifade edilmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020a, 21 Nisan, TSİ 21:00). Bu yeni dönemin akışı biyolojik süreçlere bağlı olduğu ve biyopolitik bir hale büründüğü için Covid-19 salgınının daha fazla yayılmaması için devletlerin her alana özgü olmak üzere yeni toplumsal düzenlemeler getirmesi ve yeni modeller geliştirmesi gerekmiştir.

Eğitim politikaları bağlamında, örneğin 119 devletin 107'si tüm devlet genelinde eğitime ara verirken, 12 devlet ise sadece bölgesel olarak eğitim kurumlarında eğitime ara vermiştir (UNESCO, 2020a, 18 Mart). Ancak yeni tip Koronavirüs'ün gitgide yayılarak etkisi altına aldığı devletlerin sayısı büyük bir hızla arttığı için eğitim politikaları uygulamalarında da yeni düzenlemelere gidilmiştir. Yaklaşık bir ayın ardından, 191 devletin 187'si tüm devlet genelinde eğitime ara verirken 4'ü ise bölgesel olarak ve bir süreliğine eğitimi durdurmuştur (UNESCO, 2020a, 20 Nisan). Bu gelişmelerin takip edilerek, daha uzun vadede eğitim politikaları uygulamalarında getirilecek olan yeni düzenlemelerin ve bu düzenlemelerin devletlerde doğuracağı sonuçların eğitim sisteminin kademelerine/etki alanlarına göre incelenmesi önem arz etmektedir. Örneğin, uzaktan eğitimin altyapısı, bu yöntemin işleyişi ve süresi, eğitim programlarının içeriği yeterli midir? Öğretmenler veya öğretim üyeleri uzaktan eğitime ne ölçüde hazır? Olası olumsuz sonuçlarda bu durum nasıl telafi edilmelidir?

Bu çalışmanın sınırlıkları, ele aldığı sorunsal oldukça güncel ve önemli bir sorunsal olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın kapsamı, Türkiye'de görülmüş ilk vakanın 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmasından makalenin son düzenleme sonrası tarihi olan 22 Nisan 2020 tarihine kadar uzanmaktadır. Her geçen gün, hatta her geçen saat/dakika yeni bir gelişme ile karşılaştığımız ve yeni bilgiler edindiğimiz bu yeni dönem ile ilgili olarak yapılan bir bilimsel araştırmada her ayrıntıyı incelemek önemlidir. Tüm dünya genelinde eğitim politikalarında da görüldüğü gibi, yeni tip Koronavirüs'ün etkisi altına aldığı Türk eğitim politikalarında getirilmiş olan yeni toplumsal düzenlemeler ile yeni bir döneme geçildiği açıktır. Bu yeni dönemin gündışatına, bu virüsün yayılma hızına bağlı olarak karar verilmektedir; sosyal devlet politikaları, biyopolitik temellidir.

Eğitim sistemleri bu yeni düzenden çok etkilendiğine göre, eğitim politikalarının etkili bir sosyal devlet politikası olarak uygulanması önemlidir. Yeni tip Koronavirüs'ün eğitim politikalarına etkisi uzaktan eğitim çağına hızlı geçiş ve üretim temelli mesleki eğitime dönüş örneklerinde görülmüştür. İlerleyen dönemlerde, eğitim politikalarında geliştirilecek olan tüm toplumsal düzenlemeler önemli olacaktır. Ancak bu düzenlemelerin temel çerçevesi bu çalışmada çizilmiştir. Virüsün eğitim politikalarına etkisi sorunsalından kaynaklı olarak beliren birtakım sınırlılıklara rağmen, yeni bir toplumsal dönüşümden geçen Türkiye için bu çalışma önemli/öncü bir çalışmadır. MEB ile YÖK'ten eğitim politikalarına ilişkin gelecek olan yeni söylemlerin önceki söylemleri destekler nitelikte olması önerilmektedir. Her ne kadar eğitim politikaları uygulamaları biyopolitik sürece bağlı olarak geliştirilse de bu uygulamalar toplumun devamlılığını sağlayan siyasi bir araç olmalı ve bu yönde yeni toplumsal düzenlemelere gidilmelidir.

Kaynaklar

- Althusser, L. (2010). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları* (A. Tümerekin Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri (2020). *Interim guidance for administrators of US K-12 schools and childcare programs*. 17 Mart 2020 tarihinde <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/schools-childcare/guidance-for-schools.html#role> adresinden erişildi.
- Ashour, H. M., Elkhatib, W. F., Rahman, M. M., & Elshabrawy, H. A. (2020). Insights into the recent 2019 novel Coronavirus (SARS-CoV-2) in light of past human Coronavirus outbreaks. *Pathogens*, 9(3), 1–15.
- Charaudeau, P., & Maingueneau, D. (2002). *Dictionnaire d'analyse du Discours*. Paris: Le Seuil.
- Charaudeau, P. (2002). *A quoi sert d'analyse le discours politique?* Barcelone: Anali Del Discurs Politic.
- Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü (2020). *Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın: Koronavirüs'le mücadele sürecini, el birliğiyle rebavete ve paniğe kapılmadan atlama kabiliyetine sahibiz*. 18 Mart 2020 tarihinde <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/117021/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-korona-virus-le-mucadele-surecini-el-birligiyle-rehavete-ve-panige-kapilmadan-atlama-kabiliyetine-sahibiz> adresinden erişildi.
- Çin Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi (2020). *General questions: Covid-19 prevention and control*. 15 Mart 2020 tarihinde <http://www.chinacdc.cn/en/COVID19/202002/P020200219277441744175.pdf> adresinden erişildi.
- Dünya Sağlık Örgütü (2020). *Yeni tip Koronavirüs'ün (Covid-19) konumu*. 20 Nisan 2020 tarihinde <https://who.sprinklr.com> adresinden erişildi.
- Eren, E. (2018). Ulus devletlerde toplumsal, kültürel ve siyasi bir etmen olarak kimlik algısı: Türkiye bağlamında ulusal kimlik merkezli dil ve eğitim politikaları. *Turkish Studies Economics, Finance and Politics*, 13(22), 225–237.
- Foucault, M. (2004). *The birth of biopolitics*. New York: Macmillan.
- Günay, V. D. (2013). *Söylem çözümlemesi*. İstanbul: Papatya Bilim.
- İngiliz Kamu Sağlığı Birimi (2020). *Coronavirus (Covid-19)*. 11 Mayıs 2020 tarihinde <https://www.gov.uk/coronavirus> adresinden erişildi.
- Johns Hopkins University (2020). *Center for System Science and Engineering. Number of confirmed cases in different countries around the world*. 20 Nisan 2020 tarihinde <https://www.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6> adresinden erişildi.
- Maingueneau, D. (1991). *L'analyse du discours, introduction aux lectures de l'archive*. Paris: Hachette.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020a). *Bakan Selçuk'tan uzaktan eğitimle ilgili en çok sorulan 10 soruya yanıt*. 23 Mart 2020 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuktan-uzaktan-egitimle-ilgili-en-cok-sorulan-10-soruya-yanit/haber/20579/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020b). *BİLSEM'ler de görevde: Sağlık çalışanları için yüz koruyucu siper üretimi başladı*. 25 Mart 2020 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/bilsem-ler-de-gorevde-saglik-calisanlari-icin-yuz-koruyucu-siper-uretimi-basladi/haber/20584/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020c). *Dezenfektan üreten meslek lisesi sayısı 44'e çıkarıldı*. 18 Mart 2020 tarihinde <https://www.meb.gov.tr/dezenfektan-ureten-meslek-lisesi-sayisi-44e-cikarildi/haber/20519/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020d). *Kara gün dostu mesleki eğitim*. 29 Mart 2020 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/kara-gun-dostu-mesleki-egitim/haber/20601/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020e). *Koronavirüsün etkilerini azaltmak için psikososyal destek paketi*. 18 Mart 2020 tarihinde <https://www.meb.gov.tr/>

- koronavirüsün-travmatik-etkilerini-azaltmak-icin-psikosozyal-destek-paketi/haber/20538/tr> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020f). *Kovid-19'la mücadelede N95 maske makinesi atağı*. 19 Nisan 2020 tarihinde <<http://www.meb.gov.tr/kovid-19la-mucadelede-n95-maske-makinesi-atagi/haber/20733/tr>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020g). *Meslek liseleri maske üretimine başlıyor*. 18 Mart 2020 tarihinde <<https://www.meb.gov.tr/meslek-liseleri-maske-uretimine-basliyor/haber/20527/tr18>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020h). *Meslek liseleri tek kullanımlık çatal bıçak üretecek*. 19 Mart 2020 tarihinde <<https://www.meb.gov.tr/meslek-liseleri-tek-kullanimlik-catal-bicak-uretecek/haber/20545/tr>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020i). *Meslek liselerinden okullardaki Koronavirüs tedbirlerine tam destek*. 18 Mart 2020 tarihinde <<https://www.meb.gov.tr/meslek-liselerinden-okullardaki-koronavirus-tedbirlerine-tam-destek/haber/20515/tr>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020j). *Meslek liselerinden yaşlılarımıza ücretsiz maske ve dezenfektan malzeme*. 29 Mart 2020 tarihinde <<http://www.meb.gov.tr/meslek-liselerinden-yasli-larimize-uccretsiz-maske-ve-dezenfektan-malzeme/haber/20581/tr>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020k). *Sağlık çalışanları için günde 10 bin adet tek kullanımlık önlük üretilecek*. 8 Nisan 2020 tarihinde <<http://www.meb.gov.tr/saglik-calisanlari-icin-gunde-10-bin-adet-tek-kullanimlik-onluk-uretilecek/haber/20659/tr>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020l). *TRT EBA TV yayını akışı / ders programı*. 22 Mart 2020 tarihinde <<http://www.meb.gov.tr/trt-eba-tv-yayin-akisi-ders-programi/haber/20573/tr>> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020m). *Uzaktan eğitime ilgili süreç hafta içi simülasyonlarla anlatılacak*. 18 Mart 2020 tarihinde <<https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitimle-ilgili-surec-hafta-ici-simulasyonlarla-anlatilacak/haber/20513/tr>> adresinden erişildi.
- National Geographic- History (2020). *Pandemics that changed history*. 15 Mart 2020 tarihinde <<https://www.history.com/topics/middle-ages/pandemics-timeline>> adresinden erişildi.
- ÖSYM (2020). *2020 ÖSYM sınav takviminde güncelleme*. 19 Mart 2020 tarihinde <<https://www.osym.gov.tr/TR,19304/2020-osym-sinav-takviminde-guncelleme-19032020.html>> adresinden erişildi.
- Sağlık bakanlığı (2020a). *Covid-19 günlük vaka sayıları*. 22 Nisan 2020 tarihinde <<https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/gunluk-vaka.html>> adresinden erişildi.
- Sağlık Bakanlığı (2020b). *Bakan Koca, TBMM Sağlık Komisyonunda Koronavirüs sunumu yaptı*. 16 Mart 2020 tarihinde <<https://www.saglik.gov.tr/TR,64378/bakan-koca-tbmm-saglik-komisyonunda-koronavirus-sunumu-yapti.html>> adresinden erişildi.
- Sönmez, V. (2011). *Eğitim felsefesi*. 10. baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözcü Gazetesi (2020). *Üniversitelerden Koronavirüs tatili açıklaması*. 11 Mart 2020 tarihinde <<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-kadir-has-universitesinde-corona-virusu-tatili-5673414/>> adresinden erişildi.
- Tonguç, E. (1970). *Devrim açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Tural, N., & Karakütük, K. (1991). Eğitim politikası. *Eğitim ve Bilim*, 15, 16–24.
- UNESCO (2020a). *COVID-19: Fermeture des établissements scolaires et réponses mises en œuvre*. 20 Nisan 2020 tarihinde <<https://en.UNESCO.org/node/320594>> adresinden erişildi.
- UNESCO (2020b). *National learning platforms and tools*. 17 Mart 2020 ve 19 Mart 2020 tarihlerinde <<https://en.UNESCO.org/themes/education-emergencies/coronavirus-school-closures/nationalresponses>> adresinden erişildi.
- Wiborg, S. (2000). Political and cultural nationalism in education. The ideas of Rousseau and Herder concerning national education. *Comparative Education, Nigel Grant Festschrift*, 36(2), 235–243.
- Yükseköğretim Kurulu (2020a). *Dış bеклиги ve eczacılık programlarında mezuniyet aşamasında bulunan öğrencilere ilişkin alınan yeni kararlar*. 18 Nisan 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/eczacilik-programlarindaki-ogrenciler-icin-alinan-karar.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020b). *Koronavirüs (Covid-19) bilgilendirme notu: 1*. 19 Mart 2020 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020c). *Öğretmen adaylarına müjde*. 18 Nisan 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/ogretmen-adayi-ogrencilere-mujde.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020d). *YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç'ın Yükseköğretim Kanunu'nda yapılan yasal düzenlemeye ilişkin yaptığı açıklama*. 18 Nisan 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/yok-kanunu-basin-aciklamasi.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020e). *YÖK Başkanı Saraç üniversitelerde verilecek olan uzaktan eğitime ilişkin açıklama yaptı*. 19 Mart 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020f). *YÖK dersleri platformu öğrencilerin erişimine açıldı*. 23 Mart 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/HaberBelgeleri/BasinDuyurusu/2020/yok-dersleri-platformu-erisime-acildi.pdf>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020g). *YÖK'ten doktora mezunlarına ALES muafiyeti müjdesi*. 18 Nisan 2020 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/ales_muafiyet_mujdesi.aspx> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020h). *YÖK'ten hemsirelik programlarındaki son sınıf öğrencileri için alınan yeni karar*. 18 Nisan 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/hemsirelik-programlarindaki-ogrencilere-uzaktan-egitim-imbani.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020i). *YÖK'ten uygulamalı eğitim gören öğrencilere staj kolaylığı*. 18 Nisan 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/uygulamali-egitimde-degisiklik.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020j). *YÖK'ten üniversite öğrencileri için kayıt dondurma ve erteleme hakkı*. 8 Nisan 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/erteleme-ve-kayit-dondurma-hakki.aspx>> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (2020k). *Yükseköğretim Kurulu basın açıklaması*. 26 Mart 2020 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/YKS%20Ertelenmesi%20Basin%20Açiklamasi.aspx>> adresinden erişildi.

Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır. / This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.